

INLEIDING

Het is een wolkenloze avond. Zoals zo vaak zijn mijn vader en ik hier weer aan het wandelen. Wandelen en vertellen. Ik ben blij dat ik er ben, denk ik bij mezelf. Dat ik weer rondloop in dit gebied dat voelt als thuis. De wassende maan komt op boven het Stammenbos. We zijn vanuit Sweykhuisen richting Stammenhof gelopen. Het is diep in de herfst. We praten en ondertussen wandelen we ergens naartoe. Praten over gangbare zaken die de geest zo vaak bezighouden. Vanaf boven hadden we al een uitzicht gehad op het dal. Het dal van de Geleenbeek. Gevuld met kleine lichtjes van huizen. Doorsneden door een spoorlijn en een autoweg, maar in sommige hoekjes nog aardig bewaard gebleven. Bos is er hier in elk geval in voldoende mate voorhanden. De steile berg vanaf het plateau naar beneden is door de hulp van de maan goed te herkennen. En het zachte maanlicht maakt mooie schaduwen tussen de bomen. Kleine vlekken van licht waar ik elk moment verwacht kabouters te zien wegschieten. Beneden in het dal is het aangenaam, dit omdat we beschermt zijn tegen de wind die over het plateau ongehinderd en hard blaast. Het is een mooie avond. We zijn op weg naar het station van Spaubeek. Links ligt, door vele lichten

in vol ornaat, tegen de hoge steilrand van het plateau van Puth, Moorheide genaamd, het voormalige Retraitehuis. Een enkel moment staan we stil en de geborgenheid van deze kleine inham tussen de steile hellingen van het plateau wordt duidelijk voelbaar. De maan domineerde het geheel op haar eigen wijze; zacht, voorzichtig, maar krachtig. Aan onze rechterkant steekt de Anna-kapel contrasterend af tegen de naakte boomtakken op de achtergrond. Onduidelijke herinneringen zijn evident op de achtergrond van mijn gedachten. Door de twee grote neogotische ramen in de zijkant van de Anna-kapel vallen twee bundels licht naar buiten. Onweerstaanbaar wordt ik tot dit tafereel aangetrokken. Het is zeker tegen elf uur in de avond en kan niet begrijpen waarom er nu licht zou moeten branden in dit gebouw. Misschien wordt er wel een kerkdienst gehouden ter ere van de heilige Sint Anna? Het geheel van raadsels is in elk geval mysterieus genoeg om uit te zoeken wat er nu precies aan de hand is. Een paar ogenblikken later lopen we er naar toe. Het kronkelende weggetje, dat we volgen, loopt naar de huizen van het gehucht Oude Kerk. Boombladeren maken dat het wegdek glinstert in het avondlicht. Het gehucht wordt Oude Kerk genoemd omdat op de plaats waar de Anna-kapel nu ligt, vroeger de Oude Kerk van het dorp

Spaubeek stond. Voor de meeste mensen om onduidelijke redenen op deze ver afgelegen plaats gebouwd. Een ieder die geschoold is om naar het landschap te kijken ziet echter dat het gehucht Oude kerk iets hoger ligt dan zijn omgeving. Het is een iets hogere, en daardoor drogere plek, omringt door broekland, beemden, zomp en woeste grond. Omringt door een constante wateraanvoer van de lokale waterloopjes, de Dijckervloedgraaf en het Hoogbeeksken. Het droge 'eiland' in de beemden van de Geleenbeek heet een erosierest.

Al deze gedachten schieten door mijn hoofd als we de eerste huizen van het gehucht naderen. Hierdoor komt het mij niet vreemd voor om op deze wat hogere plaats, in het midden van een grote meanderbocht van de Geleen een kleine nederzetting te stichten. De huizen en hun omgeving liggen in diepe rust. Dit maakte dat we zelf ook wat zachter gaan praten om deze idylle niet te verstoren. De Anna-kapel wacht uitbundig op ons, doordat de ingang openstaat en we van verre al het interieur kunnen zien. Recentelijk een goede restauratiebeurt gegeven blijkt het er van binnen mooi uit te zien. Eenvoudige houten banken aan weerszijden van het gangpad, met een simpele, maar doeltreffende doorlopende accentuering in de vorm van zich herhalende

motiefjes op de muren hierachter, die me meteen aan de Waldalgesheim-stijl laat denken. In het koor twee beelden: Eén van Maria, aan de linkerkant en in het midden een wat groter beeld van Anna-te-drieën.

Vreemd toch denk ik terwijl we naar binnen kijken en de geur van kaarsvet ruiken. Vreemd, op deze plek een kapel, ter ere van St. Anna. Waarom? Wat bracht de mensen ertoe om juist hier, in deze tijd Spaltbecke genoemd, ooit een kerk te bouwen? Vermoedelijk een houten gebouw, hier neergezet in de periode rond 1000. Later vervangen door een stenen gebouw. Het kerkhof hiervan is nog steeds aanwezig. Rechts ligt het voormalige huis van de koster. In die tijd in deze streken de Offerman genoemd. Wat nog vreemder voor mij is, is dat men het nodig vond om op deze plek nadat de oude kerk met veel tam-tam was afgebroken, hier in 1863 een kapel te bouwen. Op de plek waar vroeger een speciale uitbouw aan de zuidzijde van de kerk was, ook Anna-kapel geheten. Een nieuwe kapel te bouwen. Het is vrij gebruikelijk om in een gedeelte van een kerk, vaak een zijbeuk, een aparte kapel, of een klein altaar, erop na te houden voor een andere heilige dan waar de kerk aan gewijd is. Een plattegrond van de oude kerk laat echter zien dat het niet gaat om een zijbeuk maar om een speciale uitbouw, gewijd aan Sint Anna.

Het is mede hierom dat het voor mij onmiskenbaar is, dat deze plek iets heeft. Beelden komen in me op en mijn fantasie begin te hollen; zonder dat ik er erg in heb begin ik deze plek ervan te verdenken dat om een of andere, mij nu nog geheel duistere reden, hier een continue devotie heeft plaats gevonden van de heilige Sint Anna, het christelijke symbool voor 'De Grote Moeder' in de Middeleeuwen.

1.

Agnes Henssen overdacht de OKK. 'Over deze OKK (Oudkatholieke Kerk) werd gezegd: 'In de 16e eeuw gingen de katholieken in Nederland ondergronds onder druk van de calvinistische overheid. In de Oudkatholieke Kerk van Nederland is nog altijd een aantal van die zogenaamde schuilkerken bewaard gebleven, sommige, zoals in Den Haag, Gouda en Delft, voorzien van een rijk interieur. Dankzij de eigen inspanningen van parochies en overheidssubsidies konden deze juweeltjes geheel worden gerestaureerd.

Na zo'n twintig jaar lang tevergeefs om een nieuwe bisschop gevraagd te hebben besloot men terug te grijpen op oude rechten en zelf een nieuwe bisschop te verkiezen. Met de verkiezing

van Cornelis Steenoven door het Kapittel van Utrecht in 1723 werd de breuk tussen Rome en Utrecht definitief en zo bestaan tot de dag van vandaag twee groepen katholieken, die kerkelijk gescheiden hun eigen weg gaan. De Oudkatholieken kiezen nog steeds hun eigen bisschoppen.

Rond 1920 werd ook het verplichte celibaat voor de geestelijken opgeheven.

De discussies over het openstellen van het ambt voor vrouwen kwamen in de jaren tachtig van de vorige eeuw goed op gang en in 1998 besloot de Synode positief te adviseren tot het openstellen van het ambt. De bisschoppen namen dit advies over. In september 1999 werd de eerste vrouw tot priester gewijd in Nederland.

De kerk kent twee bisdommen: Utrecht en Haarlem. De bisschoppen delen hun bestuursbevoegdheid met een vertegenwoordiging van geestelijken en leken in het zogeheten Collegiaal Bestuur. Daarnaast bestaat een adviserende Synode, waarin vertegenwoordigers van parochies en van de geestelijken zitting hebben.

De opleiding van de toekomstige ambtsdragers is opgenomen in de studie theologie aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. Een doctoraal examen theologie en het aanvullend kerkelijk examen zijn

een voorwaarde voor een aanstelling als ambtsdrager. Het klimaat in de kerk werkt kennelijk dermate aanstekelijk dat zich zowel van binnen als van buiten de kerk studenten aanmelden voor de studie, voldoende om in toekomstige vacatures te voorzien.'

2.

Samen met Florian en Florence en Merin en Myrthe deed ik het ochtendgebed. Zij waren de trouwe gelovigen van onze gemeenschap. Een geloofsgemeenschap van de Oudkatholieke kerk. Waarvan werd gezegd dat: 'op Oude Kerk Oudkatholieken woonden. Ze hadden een gemeenschap gevormd. Het was als een soort enclave. Iedereen kende iedereen. Ideaal was de afgelegen ligging.'

Weldra zouden de vespers beginnen. Het werd al aanmerkelijker kouder in dit najaar, vond Agnes. Het klokje tingelde in het torentje van de Annakapel. De vespers waren altijd het hoogtepunt van de dag. Dat sloten de leden hun bedrijven en gingen ze naar de Oude Kerk.

'Moet nodig eens geblauwseld worden', zei Dennis toen hij een huis van de Oude Kerk 10 in de verte zag liggen. Dat was kalk met een scheutje ultramarijn om het wat witter te doen lijken. Hij

kwam net terug van een klus in Terstraten. Dat ging als volgt te werk:

3.

‘Ten noorden van de lijn Geulle-Jabeek vinden we bijna geen vakwerk meer, omdat vanwege de aanwezigheid van relatief grote lössplateaus de landbouw zich sneller ontwikkeld heeft zodat het vakwerk is verdwenen’, zei Dennis.

‘De essentie van een vakwerkconstructie is de verbinding met pen en gat. Zijn alle pennen en gaten aangebracht, dan kan de constructie in elkaar worden gepast. Dat gebeurt op de grond. Om aan het geheel enig verband te geven worden de verbindingen met ijzeren toognagels voorlopig vastgezet. Om zeker te weten dat later bij het monteren van het skelet elke balk op de goede plaats komt, brengt de timmerman op de balken een nummer aan. We noemen dat telmerken. Die telmerken worden aanvankelijk meestal gezet met het ritsmes en later met de beitel. Behalve met het ritsmes en de beitel worden die merken ook wel gezet met de timmermansbijl, de kraspen, de zaag of met krijt’, vertelde Dennis aan één stuk door tegen Chrit.

‘De wanden van het vakwerk worden gedicht met vlechtwerk, dat vervolgens wordt dichtgezet met